

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ प्रथमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

वा॒युर्व्य॑ऽ श्वेत॒माल॑भेत् भू॒तिकामो॑ वा॒युर्वै॑H क्षेपि॑ष्ठा दे॒वता॑
वा॒युमे॒व स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति स ए॒वैनं॑ भू॒तिङ्ग॑मयति
भ॒व॒त्ये॒वाति॑क्षिप्रा दे॒वते॒त्याहुः॑ सैन॑मीश्व॒रा प्र॒दह॑ इत्ये॒तमे॒व
सन्तं॑ वा॒यवे॑ नि॒युत्वंत॑ आल॑भेत नि॒युद्वा अ॑स्य धृ॒तिर्द्धृ॑त ए॒व
भू॒तिमु॒पैत्य॑प्र॒दाहाय॑ भ॒व॒त्ये॒व (1)

वा॒यवे॑ नि॒युत्वंत॑ आल॑भेत् ग्रा॒म॒कामो॑ वा॒युर्वा॑ इ॒माः
प्र॒जा न॑स्यो॒ता नै॑नीयते वा॒युमे॒व नि॒युत्वंत॑ऽ स्वेन॑
भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति स ए॒वास्मै॑ प्र॒जा न॑स्यो॒ता निय॑च्छति
ग्रा॒म्ये॒व भ॑वति नि॒युत्वंते॑ भवति ऋ॒वा ए॒वास्मा॑ अन॑पगाः
करो॑ति वा॒यवे॑ नि॒युत्वंत॑ आल॑भेत प्र॒जाका॑मः प्रा॒णो वै
वा॒युर॑पा॒नो नि॒युत्प्रा॑णापा॒नौ खलु॑ वा ए॒तस्य॑ प्र॒जायाः॑ (2)

अप॑क्रामतो योऽलं॑ प्र॒जायै॑ सन्प्र॒जान्न॑ वि॒न्दते॑ वा॒युमे॒व
नि॒युत्वंत॑ऽ स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति स ए॒वास्मै॑ प्रा॒णापा॒ना-

भ्यां॑ प्र॒जां प्रज॑नयति वि॒न्दते॑ प्र॒जाँ॑ द्वायवे॑ नियु॒त्वंत॑ आल॑भेत॒
ज्यो॒गाम॑यावी प्रा॒णो वै वा॒युर॑पा॒नो नियु॑त् प्रा॒णापा॑नौ खलु॒ वा
ए॒तस्मा॑दप॒क्राम॑तो यस्य॒ ज्यो॒गाम॑यति वा॒युमे॒व नियु॑त्वंन्तः॒
स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑ (3)

धा॒वति॒ स ए॒वास्मि॑न्प्रा॒णापा॑नौ द॑धात्यु॒त यदी॑तासु॒र्भव॑ति॒
जीव॑त्ये॒व प्र॒जाप॑ति॒र्वा इ॒दमे॑कं आसी॒त्सोऽका॑मयत॒
प्र॒जाः प॒शून्सृ॑जेयेति॒ स आ॒त्मनो॑ व॒पामु॑द॒क्खि॑दत्ताम॒ग्नौ
प्रा॒गृह्णा॑त्ततोऽज॒स्तूप॑रः स॒म॒भव॑त्तः॒ स्वायै॑ दे॒वता॑या आ॒
ल॑भत॒ ततो॒ वै स प्र॒जाः प॒शून्सृ॑जत॒ यः प्र॒जाका॑मः
(4)

प॒शुका॑मः स्या॒त्स ए॒तं प्रा॑जाप॒त्यमृ॑जन्तू॒पर॑माल॑भेत॒
प्र॒जाप॑तिमे॒व स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति॒ स ए॒वास्मै॑
प्र॒जां प॒शून्प्र॑ज॒नय॑ति॒ यच्छ्रु॑णस्तत्पुरु॒षाणां॑ रू॒पं
यत्तू॒पर॑स्तद॒श्वानां॑ यद॒न्यतो॑द॒न्तद्भ॑वां यद॒व्या इ॒व
श॒फास्त॑द॒वीनां॑ यद॒जस्त॑द॒जाना॑मे॒ताव॑न्तो॒ वै ग्रा॒म्याः
प॒शव॑स्तान् (5)

रू॒पेणै॒वाव॑रुन्धे सोमापौ॒ष्णत्रै॒तमाल॑भेत प॒शुका॑मो द्वौ

वा अजायै स्तनौ नानैव द्वावभिजायेते ऊर्जं पुष्टिन्तृतीयः
 सोमापूषणावेव स्वेन भागधेयेनोपधावति तावेवास्मै
 पशून्प्रजनयतः सोमो वै रेतोधाः पूषा पशूनां प्रजनयिता
 सोम एवास्मै रेतो दधाति पूषा पशून्प्रजनयत्यौदुम्बरो
 यूपो भवत्यूर्वा उदुम्बर ऊर्क्पर्शव ऊर्जैवास्मा ऊर्जं
 पशून्वरुन्धे॥६॥

—[१] भवत्येव प्रजाया आमयति वायुमेव नियुत्वन्तः
 स्वेन भागधेयेनोप प्रजाकामस्तान् यूपस्त्रयोदश च।]

प्रजापतिः प्रजा असृजत ता अस्मात्सृष्टाः परांचीरायन्ता
 वरुणमगच्छन्ता अन्वैत्ताः पुनरयाचत ता अस्मै न
 पुनरददात्सोऽब्रवीद्वरं वृणीष्वार्थं मे पुनर्देहीति तासां
 वरमाऽलभत स कृष्ण एकशितिपादभवद्यो वरुणगृहीतः
 स्यात्स एतं वारुणं कृष्णमेकशितिपादमालभेत् वरुणम्
 (7)

एव स्वेन भागधेयेनोपधावति स एवैनं वरुणपाशान्मुञ्चति
 कृष्ण एकशितिपाद्भवति वारुणो ह्येष देवतया
 समृद्धौ सुवर्भानुरासुरः सूर्यन्तमसाऽविद्धत्तस्मै देवाः

प्रायश्चित्तिमैच्छन्तस्य यत्प्रथमन्तमोऽपाघ्नन्त्सा कृष्णा-
 ऽविर्भवद्यद्वितीयः सा फल्गुनी यत्तृतीयः सा बलक्षी
 यदङ्घ्रस्थादपाकृन्तन्त्सा ऽविर्ऽर्वशा (8)

समंभवत्ते देवा अंब्रुवन्देवपशुर्वा अयः समंभूत्कस्मा
 इममालंप्स्यामह इत्यथ वै तर्ह्यल्पा पृथिव्यासीदजाता
 ओषधयस्तामवि वशामादित्येभ्यः कामायाऽलंभन्त ततो वा
 अप्रथत पृथिव्यजायन्तौषधयो यः कामयेत प्रथेय पशुभिः
 प्र प्रजया जायेयेति स एतामवि वशामादित्येभ्यः कामाय
 (9)

आ लंभेतादित्यानेव कामः स्वेनं भागधेयेनोपधावति
 त एवैनं प्रथयन्ति पशुभिः प्र प्रजया जनयन्त्यसावादित्यो
 न व्यरोचत तस्मै देवाः प्रायश्चित्तिमैच्छन्तस्मा एता
 मल्हा आलंभन्ताग्नेयीं कृष्णग्रीवीः संहितामैन्द्रीः
 श्वेतां बार्हस्पत्यान्ताभिरेवास्मिन्नुचमदधुर्यो ब्रह्मवर्चसकामः
 स्यात्तस्मा एता मल्हा आलंभेत (10)

आग्नेयीं कृष्णग्रीवीः संहितामैन्द्रीः श्वेतां
 बार्हस्पत्यामेता एव देवताः स्वेनं भागधेयेनोपधावति

ता ए॒वास्मिन्ब्र॒ह्मवर्च॑स॒न्दध॑ति ब्र॒ह्मवर्च॑स्यै॒व भ॑वति
 व॒सन्ता॑ प्रा॒तरा॑ग्नेयीं कृ॒ष्णग्री॑वीमाल॑भेत ग्री॒ष्मे म॒द्ध्यन्दि॑ने
 स॒हिता॑मै॒न्द्रीः श॒रद्य॑परा॒ह्णे श्वे॑तां बा॒रह॑स्प॒त्यान्त्रीणि॑
 वा आ॑दित्यस्य तेजा॑सि व॒सन्ता॑ प्रा॒तर्ग्री॑ष्मे म॒द्ध्यन्दि॑ने
 श॒रद्य॑परा॒ह्णे याव॑न्त्ये॒व तेजा॑सि तान्ये॒व (11)

अव॑ रु॒न्धे सं व॒थ्स॒रं प॒र्याल॑भ्यन्ते सं व॒थ्स॒रो वै
 ब्र॒ह्मवर्च॑सस्य॑ प्रदा॒ता सं व॒थ्स॒र ए॒वास्मै॑ ब्र॒ह्मवर्च॑सं प्रय॑च्छति
 ब्र॒ह्मवर्च॑स्यै॒व भ॑वति ग॒र्भिण॑यो भवन्तीन्द्रि॒यं वै गर्भ॑
 इन्द्रि॒यमे॒वास्मि॑न्दधति सा॒रस्व॑तीं मे॒षीमाल॑भेत॒ य ई॑श्व॒रो
 वा॒चो व॑दि॒तोः स॒न्वाच॑न्न वदे॒द्वाग्वै॑ सर॑स्वती॒ सर॑स्वतीमे॒व
 स्वेन॑ भाग॒धेये॒नोप॑धावति॒ सैवास्मिन्॑ (12)

वाच॑न्दधाति प्रव॑दि॒ता वा॒चो भ॑वत्य॒पन्न॑दती भवति॒
 तस्मा॑न्मनु॒ष्याः सर्वा॑ वाचं॑ वदन्त्याग्ने॒यं कृ॒ष्णग्री॑वमा
 ल॑भेत सौ॒म्यं ब॒भ्रुं ज्यो॑गा॒मया॒व्यग्निं॑ वा ए॒तस्य॑ शरी॑रं
 गच्छ॑ति सोम॒ः रसो॑ यस्य॒ ज्यो॑गा॒मय॑त्य॒ग्नेरे॒वास्य॑
 शरी॑र॒न्निष्क्री॑णाति॒ सोमा॒द्रस॑मु॒त यदी॒तासु॑र्भवति॒ जीव॑त्ये॒व
 सौ॒म्यं ब॒भ्रुमाल॑भेताग्ने॒यं कृ॒ष्णग्री॑वं प्र॒जाका॑मः सोमः॑ (13)

वै रेतो॑धा अ॒ग्निः प्र॒जानां॑ प्र॒जनयि॑ता सोमं॑ ए॒वास्मै॑
 रेतो॑ दधा॑त्य॒ग्निः प्र॒जां प्र॒ज॑नयति वि॒न्दते॑ प्र॒जामा॑ग्नेयं
 कृ॒ष्णग्री॑वमाल॑भेत सौ॒म्यं ब॒भ्रुं यो ब्रा॑ह्म॒णो वि॒द्याम॒नूच्य॑
 न वि॒रोचे॑त् यदा॑ग्नेयो भव॑ति तेजं॑ ए॒वास्मिन्तेन॑ दधाति
 यत्सौ॒म्यो ब्र॑ह्मवर्च॑सन्तेन॑ कृ॒ष्णग्री॑व आ॒ग्नेयो भ॑वति तमं॑
 ए॒वास्मा॑दप॑हन्ति श्वेतो भ॑वति (14)

रुच॑मे॒वास्मि॑न्दधाति ब॒भ्रुः सौ॒म्यो भ॑वति ब्रह्मवर्च॑समे॒वास्मि॑न्
 कृ॒ष्णग्री॑वमाल॑भेत सौ॒म्यं ब॒भ्रुमा॑ग्नेयं कृ॒ष्णग्री॑वं पु॒रोधा॒याऽ
 स्पर्ध॑मान आ॒ग्नेयो वै ब्रा॑ह्म॒णः सौ॒म्यो रा॑ज॒न्यो-
 ऽभि॑तः सौ॒म्यमा॑ग्नेयो भ॑वत॒स्तेज॑सैव ब्रह्म॑णोभ॒यतो॑
 रा॒ष्ट्रं परि॑गृह्णात्येक॒धा स॒मावृ॑ङ्क्ते पु॒र ए॑नन्दधते॥ (15)

ल॒भेत् वरु॑णं व॒शैताम॑र्वि व॒शामा॑दित्येभ्यः कामा॑य म॒ल्हा आ॑ल॒भेत् तान्ये॒व सै॒वास्मि॑न्सोमः

श्वेतो भ॑वति त्रि॒च॒त्वारि॑श॒च्च। (2)॥

[२]

दे॒वा॒सुरा॑ ए॒षु लो॒केष्व॑स्प॒र्द्धन्त॑ स ए॒तं वि॒ष्णु॑र्वा॒मन॑म॒पश्य॑त्तऽ
 स्वायै॑ दे॒वता॑या आ॒ल॒भेत् ततो॑ वै स इ॒माल्लौ॑का॒नभ्य॑जयद्वैष्ण॒वं
 वा॒मन॑माल॑भेत् स्प॒र्द्धमा॑नो वि॒ष्णुरे॒व भू॒त्वेमा॑ल्लौ॒कान॑भिज॑यति
 वि॒षम॑ आ॒ल॒भेत् वि॒षमा॑ इ॒व ही॑मे लो॒काः स॒मृद्ध्या॑ इन्द्रा॑य

मन्युमते मनस्वते ललामं प्राशृङ्गमालभेत सङ्ग्रामे (16)

सं यत्त इन्द्रियेण वै मन्युना मनसा सङ्ग्रामञ्जयतीन्द्रमेव
मन्युमन्तं मनस्वन्तुः स्वेन भागधेयेनोपधावति स
एवास्मिन्निन्द्रियं मन्युं मनो दधाति जयति तं
सङ्ग्राममिन्द्राय मरुत्वन्ते पृश्निसक्थमालभेत ग्रामकाम
इन्द्रमेव मरुत्वन्तुः स्वेन भागधेयेनोपधावति स एवास्मै
सजातान्प्रयच्छति ग्राम्येव भवति यदृषभस्तेन (17)

ऐन्द्रो यत्पृश्निस्तेन मारुतः समृद्धौ पश्चात्पृश्निसक्थो
भवति पश्चादन्ववसायिनीमेवास्मै विशङ्करोति सौम्यं
बभ्रुमालभेतान्नकामः सौम्यं वा अन्नं सोममेव स्वेन
भागधेयेनोपधावति स एवास्मा अन्नं प्रयच्छत्यन्नाद एव
भवति बभ्रुर्भवत्येतद्वा अन्नस्य रूपं समृद्धौ सौम्यं
बभ्रुमालभेत यमलम् (18)

राज्याय सन्तं राज्यन्नोपनमेत्सौम्यं वै राज्यं सोममेव
स्वेन भागधेयेनोपधावति स एवास्मै राज्यं प्रयच्छत्युपैनं
राज्यन्नमति बभ्रुर्भवत्येतद्वै सोमस्य रूपं समृद्ध्या इन्द्राय
वृत्रतुरे ललामं प्राशृङ्गमालभेत गुतश्रीः प्रतिष्ठाकामः

पाप्मानमेव वृत्रन्तीर्त्वा प्रतिष्ठां गच्छतीन्द्रायाभिमातिघ्ने
ललामं प्राशृङ्गमा (19)

लभेत यः पाप्मनां गृहीतः स्यात्पाप्मा वा
अभिमातिरिन्द्रमेवाभिमातिहन्ः स्वेन भागधेयेनोपधावति
स एवास्मात्पाप्मानमभिमातिं प्रणुदत इन्द्राय वज्रिणे
ललामं प्राशृङ्गमालभेत यमलः राज्याय सन्तः
राज्यत्रोपनमेदिन्द्रमेव वज्रिणः स्वेन भागधेयेनोपधावति
स एवास्मै वज्रं प्रयच्छति स एनं वज्रो भूत्या इन्ध उपैनः
राज्यत्रमति ललामः प्राशृङ्गो भवत्येतद्वै वज्रस्य रूपः
समृद्धौ॥ (20)

सङ्ग्रामे तेनालमभिमातिघ्ने ललामं प्राशृङ्गमैनं पञ्चदश च।३।॥ [३]

असावादित्यो न व्यरोचत तस्मै देवाः प्रायश्चित्तिमैच्छन्तस्मा
एतान्दशर्षभामाऽलभन्त तयैवास्मिन्नुचमदधुर्यो ब्रह्मवर्चसकाम
स्यात्तस्मा एतान्दशर्षभामाऽलभेतामुमेवादित्यः स्वेन
भागधेयेनोपधावति स एवास्मिन्ब्रह्मवर्चसन्दधाति
ब्रह्मवर्चस्यैव भवति वसन्ता प्रातस्त्रील्ललामानालभेत
ग्रीष्मे मृच्छन्दिने (21)

त्रीञ्छितिपृष्ठाञ्छुरद्यपराह्णे त्रीञ्छितिवारात्रीणि वा
 आदित्यस्य तेजांसि वसन्ता प्रातर्ग्रीष्मे मद्ध्यन्दिने
 शरद्यपराह्णे यावन्त्येव तेजांसि तान्येवावरुन्धे त्रयस्त्रय
 आलभ्यन्तेऽभिपूर्वमेवास्मिन्तेजो दधाति सं वथ्सरं
 पर्यालभ्यन्ते सं वथ्सरो वै ब्रह्मवर्चसस्य प्रदाता सं वथ्सर
 एवास्मै ब्रह्मवर्चसं प्रयच्छति ब्रह्मवर्चस्येव भवति सं
 वथ्सरस्य परस्तात्प्राजापत्यङ्कद्रुम् (22)

आलभेत प्रजापतिः सर्वा देवता देवतास्वेव
 प्रतितिष्ठति यदि बिभीयाद्दुश्चर्मा भविष्यामीति सोमापौष्णः
 श्याममालभेत सौम्यो वै देवतया पुरुषः पौष्णाः पशवः
 स्वयैवास्मै देवतया पशुभिस्त्वचङ्करोति न दुश्चर्मा भवति
 देवाश्च वै यमश्चास्मिन्नौकेऽस्पृद्धन्त स यमो देवानामिन्द्रियं
 वीर्यमयुवत् तद्यमस्य (23)

यमत्वन्ते देवा अमन्यन्त यमो वा इदमभूद्यद्वयः
 स्म इति ते प्रजापतिमुपाधावन्थ्स एतौ प्रजापतिरात्मनं
 उक्षवशौ निरमिमीत् ते देवा वैष्णावरुणीं वशामा-
 लभन्तैन्द्रमुक्षाणन्तं वरुणेनैव ग्राहयित्वा विष्णुना यज्ञेन

प्राणुदन्तैन्द्रेणैवास्यैन्द्रियमवृञ्जत यो भ्रातृव्यवान्स्यात्स
स्पर्द्धमानो वैष्णावरुणीम् (24)

वशामालभेतैन्द्रमुक्षाणं वरुणेनैव भ्रातृव्यङ्गाहयित्वा
विष्णुना यज्ञेन प्रणुदत ऐन्द्रेणैवास्यैन्द्रियं वृद्धे भवत्यात्मना
परास्य भ्रातृव्यो भवतीन्द्रो वृत्रमहन्तं वृत्रो हतष्पोऽशभिर्भोगैरसि
वृत्रस्य शीर्षतो गाव उदायन्ता वैदेह्योऽभवन्तासामृषभो
जघनेऽनूदैत्तमिन्द्रः (25)

अचायत्सोऽमन्यत यो वा इममालभेत मुच्येतास्मात्पाप्मन
इति स आग्नेयं कृष्णग्रीवमालभेतैन्द्रमृषभन्तस्याग्निरेव स्वेन
भागधेयेनोपसृतष्पोऽशधा वृत्रस्य भोगानप्यदहदैन्द्रेणैन्द्रियमात्म
नः पाप्मना गृहीतः स्यात्स आग्नेयं कृष्णग्रीवमालभेतैन्द्रमृषभम
स्वेन भागधेयेनोपसृतः (26)

पाप्मानमपि दहत्यैन्द्रेणैन्द्रियमात्मन्यन्ते मुच्यन्ते पाप्मनो
भवत्येव द्यावापृथिव्यान्धेनुमालभेत ज्योगंपरुद्धोऽनयोर्हि वा
एषोऽप्रतिष्ठितोऽथैष ज्योगंपरुद्धो द्यावापृथिवी एव स्वेन
भागधेयेनोपधावति ते एवैनं प्रतिष्ठाङ्गमयतः प्रत्येव तिष्ठति
पर्यारिणी भवति पर्यारीव ह्येतस्य राष्ट्रं यो ज्योगंपरुद्धः

समृद्धौ वायव्यम् (27)

व॒त्स॒मा ल॑भेत वा॒यु॒र्वा अ॒नयो॑र्व॒त्स इ॒मे वा ए॒तस्मै॑ लो॒का
अ॒प॑शु॒ष्का वि॒डप॑शु॒ष्काऽथै॒ष ज्यो॑गप॒रुद्धो॑ वा॒युमे॒व स्वेन॑
भा॒ग॒धे॒ये॒नोप॑धावति॒ स ए॒वास्मा॑ इ॒माल्लो॑कान् वि॒शं प्र॑दा॒पय॑ति॒
प्रा॒स्मा इ॒मे लो॒काः स्तु॑वन्ति भु॒ञ्जत्ये॑नं वि॒डुप॑तिष्ठते॥ (28)

मृच्छन्दिने कद्रुं यमस्य स्पृद्धमानो वैष्णावरुणीन्तमिन्द्रोऽस्य स्वेनं भागधेयेनोपसृतो वायव्यं
द्विचत्वारिंशच्च। (4)॥ [४]

इन्द्रो॑ व॒लस्य॒ बिल॒मपौ॑र्णो॒त्स य उ॑त्त॒मः प॒शुरा॑सी॒त्तं पृ॑ष्ठं
प्र॒ति स॒ङ्ग॒ह्योद॑क्खि॒दत्त॑ स॒हस्रं॑ प॒शवो॑ऽनू॒दाय॑न्त्स उ॒न्नतो॑-
ऽभ॒वद्यः॑ प॒शुका॑मः स्या॒त्स ए॒तमै॑न्द्रमु॒न्नत॑माल॒भेते॑न्द्रमे॒व स्वेन॑
भा॒ग॒धे॒ये॒नोप॑धावति॒ स ए॒वास्मै॑ प॒शून्प्र॑यच्छति प॒शुमा॑ने॒व
भ॑वत्यु॒न्नतः॑ (29)

भ॒वति॒ सा॒ह॒स्री वा ए॒षा ल॒क्ष्मी यदु॑न्न॒तो ल॒क्ष्मियै॒व
प॒शून्व॑रुन्धे य॒दा स॒हस्रं॑ प॒शून्प्राप्नु॑यादथ॒ वैष्ण॒वं वा॑म॒नमा
ल॑भेतै॒तस्मि॒नै तत्स॒हस्र॑म॒र्द्धति॑ष्ठ॒त्तस्मा॑दे॒ष वा॑म॒नः स॒मी॑षितः
प॒शुभ्य॑ ए॒व प्र॑जा॒तेभ्यः॑ प्र॒तिष्ठा॑न्दि॒धाति॒ कोऽर्ह॑ति स॒हस्रं॑
प॒शून्प्राप्नु॑मित्या॒हुर॒होरा॒त्राण्ये॒व स॒हस्रं॑ संपा॒द्याल॑भेत प॒शवः॑

(30)

वा अ॒होरा॒त्राणि॑ प॒शूने॒व प्रजा॑ता॒न्प्रति॑ष्ठाङ्ग॒मय॑त्योष॒धीभ्यो॑
वे॒हत॒माल॑भेत प्र॒जाका॑म॒ ओष॑धयो वा ए॒तं प्र॒जायै॑
परि॑बाधन्ते योऽलं प्र॒जायै॑ सन्प्र॒जान्न॑ विन्दत ओष॑धयः
खलु॒ वा ए॒तस्यै॑ सू॒तुमपि॑ घ्नन्ति या वे॒हद्व॒वत्योष॑धीरे॒व स्वेन॑
भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति॒ ता ए॒वास्मै॑ स्वा॒द्योनेः॑ प्र॒जां प्रज॑नयन्ति
वि॒न्दते॑ (31)

प्र॒जामा॑पो वा ओष॑धयोऽस॒त्पुरु॑ष॒ आप॑ ए॒वास्मा॑
अस॑तः स॒द्वद॑ति॒ तस्मा॑दा॒हुर्यश्चै॒वं वेद॑ यश्च॒ नाप॑स्त्वावा॒सतः॑
स॒द्वद॑तीत्यै॒न्द्री५ सू॒तव॑शा॒माल॑भेत॒ भूति॑का॒मोऽजा॑तो वा ए॒ष
योऽलं॒ भूत्यै॑ सन्भू॒तिन्न॑ प्रा॒प्नोती॒न्द्रं खलु॒ वा ए॒षा सू॒त्वा
व॒शाऽभ॑वत् (32)

इ॒न्द्रमे॒व स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति॒ स ए॒वैनं॑ भूति॑ङ्ग॒मयति॑
भ॒वत्ये॒व य५ सू॒त्वा व॒शा स्या॑त्तमे॒न्द्रमे॒वाल॑भेतै॒तद्वा॒व
तदि॑न्द्रि॒य५ सा॒क्षादे॒वेन्द्रि॒यम॑वरुन्ध ऐ॒न्द्राग्रं॑ पु॒नरु॑त्सृष्ट॒माल॑भेत
य आ तृ॒तीया॒त्पुरु॑षा॒थ्सोम॑न्न पि॒बेद्विच्छि॑न्नो वा ए॒तस्य॑
सोम॑पी॒थो यो ब्रा॑ह्म॒णः स॒न्ना (33)

तृतीयात्पुरुषात्सोमन् पिबतीन्द्राग्नी एव स्वेन
 भागधेयेनोपधावति तावेवास्मै सोमपीथं प्रयच्छत
 उपैन९ सोमपीथो नमति यदैन्द्रो भवतीन्द्रियं वै सोमपीथ
 इन्द्रियमेव सोमपीथमवरुन्धे यदाग्नेयो भवत्याग्नेयो वै
 ब्राह्मणः स्वामेव देवतामनु सन्तनोति पुनरुत्सृष्टो भवति
 पुनरुत्सृष्ट इव ह्येतस्य (34)

सोमपीथः समृद्धौ ब्राह्मणस्पत्यन्तूपरमालभेताभिचरन्ब्राह्मणस्
 स्वेन भागधेयेनोपधावति तस्मा एवैनमा वृश्चति
 ताजगार्तिमार्च्छति तूपरो भवति क्षुरपविर्वा एषा
 लक्ष्मी यत्तूपरः समृद्धौ स्फ्यो यूषो भवति वज्रो वै स्फ्यो
 वज्रमेवास्मै प्रहरति शरमयं बर्हिः शृणात्येवैनं वैभीदक
 इद्धो भिनत्येवैनम्॥ (35)

भवत्युन्नतः पशवो जनयन्ति विन्दतेऽभवत्सत्रैतस्येद्धास्त्रीणि च॥ (5)॥ ——— [५]

बार्हस्पत्यः शितिपृष्ठमालभेत ग्रामकामो यः
 कामयेत पृष्ठः संमानानां स्यामिति बृहस्पतिमेव स्वेन
 भागधेयेनोपधावति स एवैनं पृष्ठः संमानानांङ्करोति ग्राम्येव
 भवति शितिपृष्ठो भवति बार्हस्पत्यो ह्येष देवतया समृद्धौ

पौष्णः श्याममालभेतान्नकामोऽन्नं वै पूषा पूषणमेव स्वेन
भागधेयेनोपधावति स एवास्मै (36)

अन्नं प्रयच्छन्त्यन्नाद एव भवति श्यामो भवत्येतद्वा
अन्नस्य रूपः समृद्धौ मारुतं पृश्निमालभेतान्नकामोऽन्नं वै
मारुतो मरुत एव स्वेन भागधेयेनोपधावति त एवास्मा अन्नं
प्रयच्छन्त्यन्नाद एव भवति पृश्निर्भवत्येतद्वा अन्नस्य रूपः
समृद्ध्या ऐन्द्रमरुणमालभेतेन्द्रियकाम इन्द्रमेव (37)

स्वेन भागधेयेनोपधावति स एवास्मिन्निन्द्रियन्दधातीन्द्रियाव्ये
भवत्यरुणो भ्रूमान्भवत्येतद्वा इन्द्रस्य रूपः समृद्धौ
सावित्रमुपद्धस्तमालभेत सनिकामः सविता वै प्रसुवानामीशे
सवितारमेव स्वेन भागधेयेनोपधावति स एवास्मै सनिं
प्रसुवति दानकामा अस्मै प्रजा भवन्त्युपद्धस्तो भवति
सावित्रो ह्येषः (38)

देवतया समृद्धौ वैश्वदेवं बहुरूपमालभेतान्नकामो वैश्वदेवं
वा अन्नं विश्वानेव देवान्स्वेन भागधेयेनोपधावति त एवास्मा
अन्नं प्रयच्छन्त्यन्नाद एव भवति बहुरूपो भवति बहुरूपः
ह्यन्नः समृद्धौ वैश्वदेवं बहुरूपमालभेत ग्रामकामो वैश्वदेवा वै
संजाता विश्वानेव देवान्स्वेन भागधेयेनोपधावति त एवास्मै

(39)

स॒जा॒तान्प्रयच्छन्ति॑ ग्रा॒म्ये॒व भ॑वति ब॒हुरू॒पो भ॑वति
 बहु॒देव॑त्यो ३ ह्येष॑ स॒मृद्धौ॑ प्राजाप॒त्यन्तू॒रमा॒ल॒भेत्
 यस्याना॑ज्ञातमिव॒ ज्यो॒गा॒मये॑त्प्राजाप॒त्यो वै पु॑रुषः
 प्र॒जाप॑तिः खलु॒ वै तस्य॑ वेद॒ यस्याना॑ज्ञातमिव॒
 ज्यो॒गा॒मय॑ति प्र॒जाप॑तिमे॒व स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति
 स ए॒वैन॒न्तस्मा॒त्स्त्रामा॑न्मुञ्चति॒ तू॒रो भ॑वति प्राजाप॒त्यो ह्येष॑
 दे॒वत॑या॒ स॒मृद्धौ॑॥ (40)

अ॒स्मा इन्द्र॑मे॒वैष स॑जा॒ता वि॒श्वाने॒व दे॒वान्स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति॒ त ए॒वास्मै॑ प्राजाप॒त्यो
 हि त्रीणि॑ च॥ (6)॥ [६]

व॒ष॒ट्कारो॒ वै गा॑यत्रि॒ये शिरो॑ऽच्छि॒न॒त्तस्यै॒ रसः॒ परा॑-
 ऽप॒त॒त्तं बृ॒ह॒स्पति॑रुपा॒गृह्णा॒त्सा शि॑तिपृ॒ष्ठा व॒शाऽभ॑वद्यो
 द्वि॒तीयः॑ प॒राप॑त॒त्तं मि॒त्रावरु॑णा॒वुपा॑गृह्णीता॒ सा द्वि॑रू॒पा
 व॒शाऽभ॑वद्यस्तृ॒तीयः॑ प॒राप॑त॒त्तं वि॒श्वे दे॒वा उ॒पा॑गृह्ण॒न्त्सा
 ब॒हुरू॒पा व॒शाऽभ॑वद्यश्चतु॒र्थः प॒राप॑त॒त्तस्य॑ पृथि॒वीं प्रावि॑श॒त्तं
 बृ॒ह॒स्पति॑र॒भि (41)

अ॒गृह्णा॒दस्त्वे॒वायं॑ भो॒गा॒येति॑ स उ॒क्ष॒व॒शः स॒म॒भ॒वद्य॑ल्लोहि॒तं
 प॒राप॑त॒त्तद्रु॒द्र उ॒पा॑गृह्णा॒त्सा रौ॒द्री रोहि॑णी व॒शाऽभ॑व-

द्वार्हस्पत्या॑ ५ शिति॑पृष्ठामाल॑भेत ब्रह्मवर्च॑सकामो
 बृह॑स्पति॑मेव स्वेन॑ भाग॑धेयेनोप॑धावति॒ स ए॒वास्मिन्ब्रह्म॑-
 वर्च॑सन्द॑धाति ब्रह्मवर्च॑स्येव भ॑वति॒ छन्द॑सां वा ए॒ष रसो॑
 यद्व॒शा रसं॑ इव॒ खलु॑ (42)

वै ब्रह्मवर्च॑सञ्छन्द॑सामेव रसे॑न रसं॑ ब्रह्मवर्च॑समव॑रुन्धे
 मैत्राव॑रुणीं द्वि॒रूपामाल॑भेत॒ वृष्टि॑कामो मै॒त्रं वा अह॑र्वा॒रुणी
 रात्रि॑रहोरा॒त्राभ्या॑ङ्गलु॒ वै पर्जन्यो॑ व॒र्षति मि॒त्रावरु॑णावेव
 स्वेन॑ भाग॑धेयेनोप॑धावति॒ तावे॒वास्मा॑ अहोरा॒त्राभ्यां॑ पर्जन्यं॑
 व॒र्षय॑त॒श्छन्द॑सां वा ए॒ष रसो॑ यद्व॒शा रसं॑ इव॒ खलु॑ वै
 वृष्टि॑श्छन्द॑सामेव रसे॑न (43)

रसं॑ वृष्टि॑मव॑रुन्धे मैत्राव॑रुणीं द्वि॒रूपामाल॑भेत प्र॒जाका॑मो
 मै॒त्रं वा अह॑र्वा॒रुणी रात्रि॑रहोरा॒त्राभ्या॑ङ्गलु॒ वै प्रजाः॑ प्रजा॑यन्ते
 मि॒त्रावरु॑णावेव स्वेन॑ भाग॑धेयेनोप॑धावति॒ तावे॒वास्मा॑
 अहोरा॒त्राभ्यां॑ प्र॒जां प्रज॑नय॑त॒श्छन्द॑सां वा ए॒ष रसो॑ यद्व॒शा
 रसं॑ इव॒ खलु॑ वै प्र॒जा छन्द॑सामेव रसे॑न रसं॑ प्र॒जामव॑
 (44)

रुन्धे॒ वैश्व॑दे॒वीं बहु॑रूपामाल॑भे॒तान्न॑कामो वैश्व॑दे॒वं वा अन्नं॑

विश्वानेव देवान्स्वेन भागधेयेनोपधावति त एवास्मा अन्नं
 प्रयच्छन्त्यन्नाद एव भवति छन्दसां वा एष रसो यद्वशा
 रस इव खलु वा अन्नञ्छन्दसामेव रसेन रसमन्नमवरुन्धे
 वैश्वदेवीं बहुरूपामालभेत ग्रामकामो वैश्वदेवा वै (45)

सजाता विश्वानेव देवान्स्वेन भागधेयेनोपधावति त
 एवास्मै सजातान्प्रयच्छन्ति ग्राम्येव भवति छन्दसां वा
 एष रसो यद्वशा रस इव खलु वै सजाताश्छन्दसामेव
 रसेन रसं सजातानवरुन्धे बार्हस्पत्यमुक्षवशमालभेत
 ब्रह्मवर्चसकामो बृहस्पतिमेव स्वेन भागधेयेनोपधावति स
 एवास्मिन्ब्रह्मवर्चसम् (46)

दधाति ब्रह्मवर्चस्यैव भवति वशं वा एष चरति यदुक्षा वशं
 इव खलु वै ब्रह्मवर्चसं वशेनैव वशं ब्रह्मवर्चसमवरुन्धे रौद्रीं
 रोहिणीमालभेताभिचरन्नुद्रमेव स्वेन भागधेयेनोपधावति
 तस्मा एवैनमावृश्चति ताजगार्तिमाच्छति रोहिणी भवति
 रौद्री ह्येषा देवतया समृद्धौ स्फ्यो यूषो भवति वज्रो वै स्फ्यो
 वज्रमेवास्मै प्रहरति शरमयं बर्हिः शृणात्येवैनं वैभीदक
 इद्धो भिनत्येवैनम्॥ (47)

अभि खलु वृष्टिश्छन्दसामेव रसेन प्रजामव वैश्वदेवा वै ब्रह्मवर्चसं यूप् एकात्रविंशतिश्च।

(7)।। [७]

असावा॑दि॒त्यो न व्य॑रोच॒त तस्मै॑ दे॒वाः प्राय॑श्चित्ति॒मैच्छ॑न्तस्मा॒
ए॒ता५ सौ॒री५ श्वे॒तां व॒शामा॑ऽल॒भन्त॒ तयै॒वास्मि॒न्नुच॑म॒दधु॑र्यो
ब्र॒ह्मव॑र्च॒सका॑मः स्यात्तस्मा॑ ए॒ता५ सौ॒री५ श्वे॒तां
व॒शामा॑ल॒भेता॑मु॒मेवा॑दि॒त्यः५ स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति
स ए॒वास्मि॑न्ब्रह्मवर्च॒सन्द॑धाति ब्रह्मवर्च॒स्यैव॑ भ॒वति॑ बै॒ल्वो
यूपो॑ भवत्य॒सौ (48)

वा आ॑दि॒त्यो यतो॑ऽजाय॒त ततो॑ बि॒ल्वं उद॑तिष्ठ॒त्सयो॑न्ये॒व
ब्र॒ह्मव॑र्च॒समव॑रुन्धे ब्राह्मणस्प॒त्यां ब॑भ्रुक॒र्णीमा ल॑भेताभि॒चर॑न्वारु॒प
पु॒रस्ता॒न्निर्व॑पे॒द्वरु॑णेनै॒व भ्रातृ॑व्यङ्गाहयित्वा ब्रह्म॑णा स्तृणुते
ब॒भ्रुक॒र्णी भ॑वत्ये॒तद्वै ब्रह्म॑णो रू॒प५ समृ॑द्धौ स्फ्यो यूपो॑
भवति॑ वज्रो॒ वै स्फ्यो॑ वज्र॒मेवा॑स्मै प्र॒हर॑ति शर॒मयं॑ ब॒र्हिः
शृ॒णाति॑ (49)

ए॒वैनं॑ वैभी॑दक इ॒द्धो भि॑नत्ये॒वैनं॑ वैष्ण॒वं वा॑म॒नमा॑ल॒भेत् यं
य॒ज्ञो नो॑प॒नमे॒द्विष्णु॑र्वै य॒ज्ञो वि॑ष्णु॒मेव॑ स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑धावति
स ए॒वास्मै॑ य॒ज्ञं प्र॑यच्छ॒त्युपै॑नं य॒ज्ञो न॑मति वा॒मनो॑ भ॒वति॑

वैष्ण॒वो ह्येष॑ दे॒वता॑या॒ समृ॑द्धौ त्वा॒ष्ट्रं व॑ड॒बमाल॑भेत
प॒शुका॑म॒स्त्वष्टा॒ वै प॑शूनां मि॒थुना॑नाम् (50)

प्र॒ज॒न॒यि॒ता त्वष्टा॑रमेव स्वेन॑ भाग॒धेये॒नोप॑धावति॒ स
ए॒वास्मै॑ प॒शून्मि॑थुना॒न्प्रज॑नयति॒ प्र॒जा हि वा ए॒तस्मि॑न्प॒शवः॑
प्रवि॑ष्टा॒ अथै॑ष पुमा॒न्त्सन्व॑ड॒बः सा॒क्षादे॒व प्र॒जां प॒शून्व॑रुन्धे
मैत्र॑ः श्वे॒तमाल॑भेत सङ्ग्रा॒मे सं य॑त्ते स॒म॒यका॑मो मि॒त्रमे॒व
स्वेन॑ भाग॒धेये॒नोप॑धावति॒ स ए॒वैनं॑ मि॒त्रेण॒ सन्न॑यति (51)

वि॒शा॒लो भ॑वति॒ व्य॑व॒साय॑त्ये॒वैनं॑ प्राजाप॒त्यं
कृ॒ष्णमाल॑भेत॒ वृष्टि॑कामः॒ प्र॒जाप॑तिर्वै वृष्ट्या॑ ई॒शे प्र॒जाप॑तिमे॒व
स्वेन॑ भाग॒धेये॒नोप॑धावति॒ स ए॒वास्मै॑ पु॒र्जन्यं॑ वर्षयति
कृ॒ष्णो भ॑वत्ये॒तद्वै वृष्ट्यै॑ रू॒पः रू॒पेणै॒व वृष्टि॑मवरुन्धे श॒बलो॑
भवति॒ वि॒द्युत॑मे॒वास्मै॑ ज॒नयि॑त्वा व॑र्षयत्य॒वाशृ॒ङ्गो भ॑वति॒
वृष्टि॑मे॒वास्मै॑ नि॒यच्छ॑ति॥ (52)

—————[८] शृ॒णाति॑ मि॒थुना॑ना॒न्नय॑ति यच्छति॥]

वरु॑णः सुषु॒वाण॑म॒न्नाद्य॒न्नोपा॑नम॒त्स ए॒तां वा॑रु॒णीं कृ॒ष्णां
व॒शाम॑पश्य॒त्ताः स्वा॑यै दे॒वता॑या॒ आऽल॑भत॒ ततो॑ वै
त॒म॒न्नाद्य॒मुपा॑नम॒द्यम॑ल॒म॒न्नाद्या॑य॒ सन्त॑म॒न्नाद्य॒न्नोप॑नमे॒त्स

ए॒तां वा॒रु॒णीं कृ॒ष्णां व॒शामा॑ल॒भेत् वरु॑णमे॒व स्वेन॑
भा॒ग॒धे॒ये॒नोप॑धावति॒ स ए॒वास्मा॒ अन्नं॑ प्रयच्छत्यन्ना॒दः (53)

ए॒व भ॑वति कृ॒ष्णा भ॑वति वा॒रु॒णी ह्येषा॑ दे॒वत॑या
समृ॑द्ध्यै मै॒त्रः श्वे॒तमा॑ल॒भेत् वा॒रु॒णं कृ॒ष्णम॒पाश्चौष॑धीनाश्च
स॒न्धावन्न॑कामो मै॒त्रीर्वा ओष॑धयो वा॒रु॒णीरापो॑ऽपां च॒ खलु॑
वा ओष॑धीनां च॒ रस॒मुप॑जीवामो मि॒त्रावरु॑णावे॒व स्वेन॑
भा॒ग॒धे॒ये॒नोप॑धावति॒ तावे॒वास्मा॒ अन्नं॑ प्रयच्छतोऽन्ना॒द ए॒व
भ॑वति (54)

अ॒पाश्चौष॑धीनाश्च स॒न्धावा॑ल॒भत उ॒भय॑स्याव॒रुद्ध्यै॒ विशा॑खो
यू॒पो भ॑वति॒ द्वे ह्ये॑ते दे॒वते॒ समृ॑द्ध्यै मै॒त्रः श्वे॒तमा॑ ल॒भेत्
वा॒रु॒णं कृ॒ष्णं ज्यो॑गा॒मया॑वी॒ यन्मै॒त्रो भ॑वति॒ मि॒त्रेणै॒वास्मै॒
वरु॑णः श॒मय॑ति॒ यद्वा॑रु॒णः सा॒क्षादे॒वैनं॑ वरु॒णपा॒शान्मु॑ञ्चत्यु॒त
यदी॒तासु॑र्भवति॒ जीव॑त्ये॒व दे॒वा वै पु॑ष्टि॒न्नावि॑न्दन् (55)

तां मि॑थुने॑ऽपश्यन्तस्या॒न्न सम॑राधयन्ताव॒श्विना॑वब्रूतामा॒वयो॑व
ए॒षा मै॒तस्यां॑ वदद्ध॒मिति॒ साऽश्वि॑नो॒रेवा॑भ॒वद्यः॒ पुष्टि॑कामः
स्या॒त्स ए॒तामा॑श्वि॒नीं य॒मीं व॒शामा॑ल॒भेता॒श्विना॑वे॒व स्वेन॑
भा॒ग॒धे॒ये॒नोप॑धावति॒ तावे॒वास्मि॑न्पुष्टिं॑ धत्तः पु॒ष्यति॑ प्र॒जया॑

पशुभिः॥ (56)

अन्नादौऽन्नाद एव भवत्यविन्दन्पञ्चत्वारिः शब्दः॥ 9॥ [९]

आश्विनन्धूम्रललाममालभेत यो दुर्ब्राह्मणः सोमं
पिपासेदश्विनौ वै देवानामसोमपावास्तान्तौ पश्चा
सोमपीथं प्राप्ततामश्विनावेतस्य देवता यो दुर्ब्राह्मणः
सोमं पिपासत्यश्विनावेव स्वेन भागधेयेनोपधावति
तावेवास्मै सोमपीथं प्रयच्छत उपैनः सोमपीथो नमति
यद्धूम्रो भवति धूम्रिमाणमेवास्मादपहन्ति ललामः (57)

भवति मुखत एवास्मिन्तेजो दधाति वायव्यङ्गोमृगमालभेत
यमजघ्निवाः समभिः शः सैयुरपूता वा एतं वागृच्छति
यमजघ्निवाः समभिः शः सन्ति नैष ग्राम्यः पशुनारण्यो
यद्गोमृगो नेवैष ग्रामे नारण्ये यमजघ्निवाः समभिः शः सन्ति
वायुर्वै देवानां पवित्रं वायुमेव स्वेन भागधेयेनोपधावति स
एव (58)

एनं पवयति परां च वा एतस्मै व्युच्छन्ती व्युच्छति
तमः पाप्मानं प्रविशति यस्याश्विने शस्यमाने सूर्यो
नाविर्भवति सौर्यं बहुरूपमालभेतामुमेवादित्यः स्वेन

भाग॒धेये॒नोप॑धावति॒ स ए॒वास्मा॒त्तमः॑ पा॒प्मान॒मप॑हन्ति
 प्र॒तीच्य॑स्मै व्यु॒च्छन्ती॒ व्यु॒च्छत्य॑प॒ तमः॑ पा॒प्मान॑ हते॥
 (59)

लुलामः स एव षट्त्वारिंशच्च॥10॥ [१०]

इन्द्रं॑ वो वि॒श्वत॒स्परीन्द्र॑न्नरो॒ मरु॑तो॒ यद्ध॑ वो दि॒वो या वः॑
 शर्म॑। भरे॒ष्विन्द्र॑ सु॒हवः॑ हवामहेऽ॒होमुच॑ सु॒कृतं॑ दैव्यं
 जनम्॑। अ॒ग्निं मि॒त्रं वरु॑णः सा॒तये॒ भग॒न्धावा॑पृथि॒वी म॒रुतः॑
 स्व॒स्तये॑। म॒मत्तु॑ नः परि॒ज्मा वस॑र्हा म॒मत्तु॑ वातो॑ अ॒पां
 वृष॑ण्वान्। शि॒शीत॑मिन्द्रा॒पर्व॑ता यु॒वन्न॑स्तन्नो॒ विश्वे॑ वरि॒वस्य॑न्तु
 दे॒वाः। प्रि॒या वो॒ नाम॑ (60)

हुवे॒ तुरा॑णाम्। आय॒त्तप॑न्मरुतो वावशा॒नाः। श्रि॒यसे॒ कं
 भा॒नुभिः॑ स॒म्मि॑मिक्षिरे॒ ते र॒श्मि॑भिस्त ऋ॒क्भिः॑ सु॒खाद॑यः। ते
 वाशी॑मन्त इ॒ष्मिणो॑ अ॒भीर॑वो वि॒द्रे प्रि॒यस्य॑ मा॒रुत॑स्य धाम्नः।
 अ॒ग्निः प्र॑थ॒मो वसु॑भिर्नो॒ अव्या॒त्सोमो॑ रु॒द्रेभि॑र॒भिर॑क्षतु॒ त्मना॑।
 इन्द्रो॑ म॒रुद्भि॑र॒ऋतु॑धा कृ॒णोत्वादि॑त्यैर्नो॒ वरु॑णः स॒शिशा॑तु।
 सन्नो॑ दे॒वो वसु॑भिर्॒ग्निः सम्॑ (61)

सोम॑स्त॒नूभी॑ रु॒द्रिया॑भिः। समिन्द्रो॑ म॒रुद्भि॑र्य॒ज्ञियैः॑

समादित्यैर्नो वरुणो अजिज्ञिपत्। यथाऽऽदित्या
 वसुभिः सम्बभूवुर्मरुद्भी रुद्राः समजानताभिः। एवा
 त्रिणामन्नहणीयमाना विश्वे देवाः समनसो भवन्तु।
 कुत्राचिद्यस्य समृतौ रण्वा नरो नृषदने। अर्हन्तश्चिद्यमिन्धुते
 संञ्जनयन्ति जन्तवः। सं यदिषो वनामहे सं हव्या
 मानुषाणाम्। उत द्युम्नस्य शवंसः (62)

ऋतस्य रश्मिमाददे। यज्ञो देवानां प्रत्येति सुम्नमादित्यासो
 भवता मृडयन्तः। आवोऽर्वाचीं सुमतिर्ववृत्यादः होश्चिद्या
 वरिवोवित्तराऽसत्। शुचिरपः सूयवसा अदब्ध उपक्षेति
 वृद्धवयाः सुवीरः। नकिष्टं घ्नन्त्यन्तितो न दूराद्य आदित्यानां
 भवति प्रणीतौ। धारयन्त आदित्यासो जगत्स्था देवा
 विश्वस्य भुवनस्य गोपाः। दीर्घार्धियो रक्षमाणाः (63)

असुर्यमृतावानश्चयमाना ऋणानि। तिस्रो भूमीर्धारयन्त्रीः
 रुत द्यूत्रीणि व्रता विदथे अन्तरेषाम्। ऋतेनादित्या महि
 वो महित्वन्तर्दर्यमन्वरुण मित्र चारु। त्यान्नु क्षत्रियाः
 अव आदित्यान् याचिषामहे। सुमृडीकाः अभिष्टये। न
 दक्षिणा विचिकिते न सव्या न प्राचीनमादित्या नोत पश्चा।

पा॒क्या॑चि॒द्वस॑वो धी॒र्या॑चित् (64)

यु॒ष्मानी॑तो॒ अभ॑यं॒ ज्योति॑र॒श्याम्। आ॒दि॒त्याना॒मव॑सा॒
नूत॑नेन सक्षी॒महि॒ शर्म॑णा॒ शन्त॑मेन। अ॒ना॒गा॒स्त्वे अ॑दि॒तित्वे॒
तुरा॑सं इ॒मं य॒ज्ञन्द॑धतु श्रोष॑माणाः। इ॒मं मे॑ वरुण श्रु॒धी
हव॑म॒द्या च॑ मृ॒डय। त्वाम॑व॒स्युराच॑के। तत्त्वा॑ यामि॒ ब्रह्म॑णा॒
वन्द॑मान॒स्तदाशा॑स्ते॒ यज॑मानो ह॒विर्भिः॑। अहे॑ड॒मानो वरु॑णे॒ह
बो॒द्ध्युरु॑श॒स् मा न॒ आयुः॑ प्रमो॒षीः॥ (65)

नामाग्निः स९ शव॑सो रक्ष॑माणा धी॒र्या॑चि॒देका॒न्नप॑ञ्चा॒शच्च॥11॥ [११]